

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____
din _____ 2024

**privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea
unor acte normative
(privind facilitarea locurilor de muncă pentru persoanele condamnate, care execută o pedeapsă
privativă de libertate sau a celor eliberate din locurile de detenție)**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind facilitarea locurilor de muncă pentru persoanele condamnate, care execută o pedeapsă privativă de libertate sau a celor eliberate din locurile de detenție).

Prim-ministru

Contrasemnează:

Ministrul justiției

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

nr. _____ din _____

pentru modificarea unor acte normative

(privind facilitarea locurilor de muncă pentru persoanele condamnate, care execută o pedeapsă privativă de libertate sau a celor eliberate din locurile de detenție)

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I – La articolul 36¹ din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1994, nr. 2, art. 33), cu modificările ulterioare, punctul 4 se completează cu litera l) cu următorul cuprins:

„l) angajarea în câmpul muncii a persoanelor condamnate, care execută o pedeapsă privativă de libertate sau a celor eliberate din locurile de detenție.”.

Art. II. – Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214-220, art. 704), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 198 alineatul (1), textul „pentru prima dată” se exclude.

2. La articolul 205 alineatul (1) litera i), textul „fără escortă sau însoțire” se substituie cu textul „, neînsoțiți în afara penitenciarului”.

3. Se completează cu articolul 211¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 211¹.** Contul de peculiu al condamnatului

(1) Fiecare condamnat dispune de cont de peculiu, prin intermediul căruia, în perioada executării pedepsei, se efectuează operațiuni de plată conform prevederilor legale.

(2) Mijloacele bănești obținute din munca prestată de condamnat în perioada executării pedepsei se transferă la contul de peculiu al acestuia.

(3) La cererea condamnatului, la contul său de peculiu pot fi transferate: pensia, indemnizațiile sau alte plăți sociale, mijloacele bănești obținute în baza unei hotărâri judecătorești sau moștenite în procedură succesorală.

(4) Contul de peculiu poate fi alimentat din alte surse decât cele prevăzute la alin. (2) și (3), cu o sumă lunară ce nu poate depăși 10% din cuantumul salariului minim pe țară stabilit de Guvern pentru anul respectiv.

(5) Condamnatul poate transfera banii acumulați din contul său de peculiu altor persoane cu condiția ca soldul contului de peculiu să nu fie mai mic decât suma echivalentă unui salariu mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul în curs.

(6) Aprobarea transferului de mijloace bănești, prevăzut la alin. (5), se efectuează cu avizul Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, cu excepția cazului de transfer către soț/soție sau rude de până la gradul II.”.

4. Articolul 216 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 216.** Dreptul condamnatului de a se deplasa neînsoțit în afara penitenciarului

(1) Dreptul de a se deplasa neînsoțit în afara penitenciarului poate fi acordat condamnatului aflat în regim de resocializare, dacă a executat cel puțin 1/3 din termenul pedepsei stabilit în sentință, prezintă risc de evadare mediu sau redus și dacă specificul muncilor în care este antrenat sau al instruirii în care este încadrat impune acest lucru.

(2) Dreptul de a se deplasa neînsoțit în afara penitenciarului se acordă condamnatului prin dispoziția scrisă a directorului penitenciarului, care aprobă orarul și itinerarul deplasărilor

condamnaților.

(3) Condamnații care beneficiază de dreptul de a se deplasa neînsoțiți în afara penitenciarului pot fi supuși monitorizării electronice sau altor forme de supraveghere prevăzute de lege.

(4) Condamnații care beneficiază de dreptul de a se deplasa neînsoțiți în afara penitenciarului se dețin în încăperi separate de ceilalți condamnați. Prin dispoziție scrisă, acestor condamnați li se poate permite să locuiască în afara penitenciarului, în spații puse la dispoziție în cadrul sistemului administrației penitenciare sau autorizate în condițiile stabilite de directorul Administrației Naționale a Penitenciarelor.

(5) Regulile privind comportamentul condamnaților și procedura de organizare a deplasărilor neînsoțite în afara penitenciarului sunt reglementate prin ordin al directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

(6) În cazul în care condamnatul încalcă regimul din penitenciar, orarul sau itinerarul deplasărilor, precum și în cazul dispariției necesității de deplasare în afara penitenciarului, directorul penitenciarului este în drept să anuleze dispoziția menționată la alin. (2).”.

5. Articolul 218:

alineatul unic devine alineatul (1);

se completează cu alineatul (2), cu următorul cuprins:

„(2) În scopul asigurării reabilitării sociale a condamnaților, administrația penitenciarului este în drept să contracteze serviciile prevăzute la alin. (1), prestate de organizații necomerciale, întreprinderi sociale sau întreprinderi sociale de inserție.”.

6. Articolul 234 va avea următorul cuprins:

„Articolul 234. Munca condamnaților

(1) Pe perioada detenției persoanele condamnate au obligația de a munci, cu excepția cazurilor de antrenare în activități de instruire profesională, în învățământ sau de incapacitate de muncă pe motiv de sănătate. În privința raporturilor de muncă ale condamnaților nu se aplică legislația muncii sau cea care reglementează activitatea de voluntariat și nici prevederile legale cu privire la salariul minim garantat.

(2) Muncă remunerată trebuie să corespundă capacităților fizice, aptitudinilor și, după caz, specialității și/sau pregătirii profesionale a condamnatului.

(3) Munca condamnaților se clasifică în felul următor:

a) muncă remunerată, realizată în temeiul contractului de prestări servicii, încheiat între instituția penitenciară și persoanele fizice sau juridice;

b) muncă remunerată, realizată prin prestarea serviciilor cu caracter gospodăresc, necesare instituției penitenciare sau prin prestarea serviciilor legate de procesul de producere din cadrul instituției penitenciare, cu excepția muncii stabilite la lit. c);

c) muncă neremunerată, realizată în scopul amenajării și/sau salubrității teritoriului instituției penitenciare;

d) muncă neremunerată, realizată în scopul lichidării consecințelor unei calamități naturale;

e) muncă neremunerată cu caracter de voluntariat, prestată în folosul comunității.

(5) Condamnatul care nu beneficiază de dreptul de a se deplasa neînsoțit în afara penitenciarului este antrenat la muncă în afara penitenciarului cu monitorizare electronică sau sub escortă.

(6) Lista lucrărilor și funcțiilor pentru exercitarea cărora este interzisă antrenarea condamnaților la pedeapsa închisorii, inclusiv a minorilor și femeilor, se stabilește de Guvern.

(7) Condamnatul poate fi eliberat de la muncă dacă nu îndeplinește volumul de muncă încredințat, a încălcat disciplina de muncă sau dacă se constată că munca prezintă pericol pentru condamnat ori periclitează securitatea și ordinea interioară a penitenciarului, cu repartizarea la un alt loc de muncă. Încadrarea în muncă și eliberarea de la muncă a condamnatului se efectuează în condițiile prezentului cod și ale Statutului executării pedepsei de către condamnați.

(8) Preveniții, condamnații la pedeapsa închisorii în penitenciarele de tip închis sau semiînchis aflați în regim inițial, precum și condamnații la pedeapsa detențiunii pe viață aflați în regim inițial pot fi antrenați în munci remunerate doar în sectorul de detenție sau în ateliere special amenajate în acest scop.

(9) Munca condamnaților se organizează și se desfășoară cu respectarea prevederilor Legii

securității și sănătății în muncă nr.186/2008, precum și ale altor acte normative în domeniul securității și sănătății în muncă.

(10) Nomenclatorul muncilor și lista lucrărilor finanțate din bugetul de stat, precum și modul de organizare a muncii condamnaților se aprobă de Administrația Națională a Penitenciarelor.”.

7. Articolul 235 se abrogă.

8. La articolul 236:

alineatul (1), va avea următorul cuprins:

„(1) Pentru prestarea muncii remunerate condamnatul beneficiază de salariu. Quantumul salariului condamnatului se stabilește în funcție de complexitatea lucrărilor în care acestea este antrenat și nu poate depăși 50% din salariul minim pe țară stabilit de Guvern, cu excepția condamnaților antrenați la munci în temeiul contractului de prestări servicii, încheiat între instituția penitenciară și persoane fizice sau juridice, unde quantumul salariului poate să depășească limita maximă stabilită în prezentul alineat, dacă se negociază un quantum mai mare. Clasificarea muncii și lucrărilor conform complexității atribuțiilor și nivelul de remunerare a acestora se stabilește prin ordinul ministrului justiției.”.

se completează cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins:

„(1¹) Suplimentar salariului stabilit la alin. (1):

1) în cazul antrenării condamnatului la lucrări în cadrul instituției penitenciare, aceasta asigură plata contribuțiilor de asigurare socială de stat obligatorii;

2) în cazul contractului de prestări servicii încheiat între instituția penitenciară și persoanele fizice sau juridice, ultimii asigură:

a) transferul contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii către instituția penitenciară, pentru a efectua plata corespunzătoare a acestora la bugetul asigurărilor sociale de stat;

b) transferul a 20% din suma de retribuirea muncii condamnatului, pentru Fondul de organizare a muncii penitenciare.

(1²) Perioada pentru care s-au plătit contribuții de asigurări sociale din sumele de retribuire a muncii condamnatului se include în stagiul de cotizare al acestuia, iar sumele de retribuire a muncii condamnatului din care au fost achitate contribuții de asigurări sociale de stat reprezintă venit asigurat.”.

alineatul (8) se abrogă.

9. Articolul 237 se abrogă.

10. Articolul 238 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 238.** Modul de compensare privilegiată a zilelor de muncă

(1) Condamnatului care prestează muncă remunerată i se compensează privilegiat 4 zile din durata pedepsei cu 3 zile de muncă, iar condamnatului care prestează munci remunerate la lucrări subterane sau la lucrări cu condiții grele și nocive de muncă, potrivit listei de munci și profesii aprobate de Guvern - 3 zile din durata pedepsei cu 2 zile de muncă.

(2) Calculul zilelor conform compensării privilegiate a zilelor de muncă se efectuează lunar și se aprobă de către directorul instituției penitenciare.

(3) În cazul condamnaților la detențiune pe viață, zilele compensate privilegiat se includ în termenul executat al pedepsei în cazul aplicării instituțiilor penale care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei condamnate.

(4) Procedura și condițiile compensării privilegiate a zilelor de muncă se reglementează prin ordin al directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.”.

11. Articolul 240

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Condamnații care nu beneficiază de dreptul de deplasare neînsoțită în afara penitenciarului, pot participa la activități de studii sau la alte instruiți în afara penitenciarelor cu aplicarea monitorizării

electronice în condițiile art. 271¹ sau a altor forme de supraveghere.”.

se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Persoanele condamnate care sunt antrenate în muncă, participă la activitățile prevăzute în prezentul articol cu respectarea programului de muncă. Implicarea în activitățile respective nu trebuie să pericliteze programul de muncă al condamnaților.”.

se completează cu alineatul (8) cu următorul cuprins:

„(8) În instituțiile penitenciare poate fi organizat învățământul dual ca formă de organizare a învățământului profesional tehnic, conform Legii nr. 110/2022 cu privire la învățământul dual, unde instituțiile penitenciare ori alte persoane fizice sau juridice, în baza contractelor încheiate cu instituția de învățământ profesional tehnic și, în cazul persoanelor juridice sau fizice - cu instituția penitenciară (contrat tripartit), dețin calitatea de unitate în care se realizează instruirea practică. Pe perioada studiilor, condamnații înmatriculați la învățământul dual beneficiază de remunerație de formare profesională în condiții generale.”.

12. La articolul 242¹ subpunctul 3), textul „la deplasare fără escortă sau însoțire” se substituie cu textul „de a se deplasa neînsoțit ”.

13. La articolul 250 alineatul (5), textul „fără escortă sau însoțire” se substituie cu textul „,neînsoțit în afara penitenciarului”.

14. La articolul 251 alineatul (3) litera b), textul „pazei și supravegherii permanente” se substituie cu textul „pazei și/sau supravegherii permanente, inclusiv prin monitorizare electronică”.

15. Articolul 271¹:

alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Asigurarea monitorizării electronice a categoriilor de persoane indicate la alin. (7) lit. a) se efectuează de sistemul administrației penitenciare, iar a celorlalte categorii de persoane – de organele de probațiune.”;

la alineatul (7) litera a), textul „fără escortă sau însoțire” se substituie cu textul „neînsoțiti” și se completează cu textul „ori celor escortați în afara instituției penitenciare pentru participare la activități de instruire sau de muncă”.

Art. III. – Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 48-57, art. 124), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 12 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 12.** Activitatea economică în cadrul sistemului administrației penitenciare

(1) Sistemul administrației penitenciare poate desfășura activitate economică, în condițiile legislației civile, pentru asigurarea antrenării în muncă a condamnaților. Antrenarea în muncă a condamnaților constituie o parte esențială a procesului de resocializare și pregătire de liberare a acestora.

(2) Planificarea, organizarea, evaluarea și controlul activității economice se realizează de Administrația Națională a Penitenciarelor. În procesul de desfășurare a activității economice, instituțiile sistemului administrație penitenciare planifică, achiziționează și utilizează materia primă, procură sau închiriază utilajele necesare pentru producere.

(3) Pentru crearea locurilor de muncă, instituțiile din cadrul sistemului administrației penitenciare au dreptul să:

a) creeze ateliere de producere, ateliere artizanale, gospodării auxiliare și alte spații pentru încadrarea condamnaților în ocupații utile;

b) încheie cu persoanele fizice sau juridice contracte de prestări servicii, în care vor fi antrenate persoanele condamnate;

c) comercializeze bunurile produse de deținuți și să instituie magazine specializate în acest scop;

d) instituie parteneriate publice-private, parteneriate cu alte autorități publice, precum și să încheie contracte de achiziții publice cu alte instituții publice.

(4) Locurile de muncă ale condamnaților, care sunt remunerate de la bugetul de stat se creează în conformitate cu procedura bugetară și se includ în scheme de personal distincte, aprobate de directorul Administrației Naționale a Penitenciarelor.

(5) În cazul contractelor de prestare a serviciilor, persoana fizică sau juridică, care achiziționează aceste servicii, suplimentar sumei de retribuire a muncii condamnatului, transferă pe contul instituției penitenciare 20% din suma respectivă, pentru Fondul de organizare a muncii penitenciare, precum și suma echivalentă cotei contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii.

(6) Antrenarea condamnaților la munci remunerate de către persoanele juridice sau fizice din afara sistemului administrației penitenciare are loc în temeiul contractului de prestări servicii, încheiat între persoanele respective și instituția penitenciară.

(7) Bunurile obținute în urma activității economice din sistemul administrației penitenciare se utilizează, în scopuri interne ale sistemului, după caz, pot fi comercializate persoanelor fizice și juridice, inclusiv altor instituții și autorități publice. Prețul de comercializare se stabilește în conformitate cu metodologia aprobată prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.

(8) Persoanele fizice și juridice care creează locuri de muncă pentru antrenarea la muncă a condamnaților în cadrul instituțiilor sistemului administrației penitenciare, precum și cele care prestează servicii pentru alimentarea personalului penitenciar sunt scutite de plata chiriei utilajului și/sau a spațiilor utilizate în acest scop, inclusiv a spațiilor pentru depozitarea produselor și a materiei prime, aflate în gestiunea instituțiilor respective, încheind în acest scop contracte de comodat pe un termen de până la 3 ani, care poate fi prelungit. În cazul în care, pentru desfășurarea activității economice, persoana fizică sau juridică urmează să efectueze investiții capitale sau alte îmbunătățiri ale bunurilor închiriate, contractul de comodat poate fi încheiat pe un termen de până la 10 ani. Termenul de comodat se stabilește în fiecare caz individual, în funcție de volumul investițiilor și alți factori, în conformitate cu regulile stabilite de Administrația Națională a Penitenciarelor.

(9) Pentru desfășurarea, pe teritoriul instituției penitenciare, a activității de comerț, de către unitățile de comerț ambulant de tip gheretă, cu scopul aprovizionării deținuților cu bunuri admise în instituțiile penitenciare, precum și pentru prestarea serviciilor de alimentație pentru personalul penitenciar, Administrația Națională a Penitenciarelor are dreptul să selecteze comercianții în bază de concurs. Activitățile respective de comerț în cadrul instituțiilor sistemului administrației penitenciare se desfășoară cu acordul Administrației Naționale a Penitenciarelor.”.

2. Se completează cu articolul 46¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 46¹.** Fondul de organizare a muncii penitenciare

(1) În instituțiile penitenciare, în corespundere cu procedura reglementată la art. 43 alin. (6) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, se creează Fondul de organizare a muncii penitenciare.

(2) Personalul instituțiilor penitenciare, care este implicat în activități de organizare a muncii condamnaților, suplimentar atribuțiilor de bază, cu excepția celor antrenați la lucrări de deservire gospodărească a penitenciarului, beneficiază de o indemnizație lunară, achitată din Fondul de organizare a muncii penitenciare, cuantumul căreia nu poate depăși 50% din salariul de funcție al angajatului. Metodologia de calculare a indemnizației lunare se aprobă prin ordinul Ministrului Justiției.

(3) Fondul de organizare a muncii penitenciare, se constituie din totalitatea transferurilor efectuate conform art. 12 alin. (5) de către persoanele fizice și juridice cu care au fost încheiate contracte de prestare a serviciilor de forță de muncă.”.

Art. IV – Legea nr.105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.295-308, art. 448), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 23, alineatul (3) se completează cu litera f¹) cu următorul conținut:

„f¹) condamnații, care execută pedepse privative de libertate;”.

2. La articolul 36 alineatul (2), după textul „, direcționați de subdiviziunea teritorială” se completează cu textul: „sau instituția penitenciară,”.

Art. V - Guvernul, în termen de trei luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va aduce actele sale în concordanță cu modificările operate prin aceasta.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(privind facilitarea locurilor de muncă pentru persoanele condamnate, care execută o pedeapsă
privativă de libertate sau a celor eliberate din locurile de detenție)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului de act normativ
Proiectul de lege a fost elaborat de Ministerul Justiției, cu suportul Administrației Naționale a Penitenciarelor.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
Proiectul actului normativ a fost elaborat în vederea executării acțiunii nr. 2.1.5 lit. c) din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, aprobat prin Legea nr. 211/2021: „<i>Crearea industriei penitenciare în vederea implicării la muncă a condamnaților și a resocializării acestora</i>”. Promovarea prezentului proiect are drept scop implementarea recomandărilor politicilor publice formulate în <i>Studiul privind activitățile economice în sistemul penitenciar din Republica Moldova (Ursula Smartt, Sorin Hadârcă, 2020)</i>, realizat cu suportul Proiectului de Consultanță în Politici Economice pentru Guvernul Republicii Moldova, implementat de GIZ Moldova cu suportul financiar al Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC). Elaborarea proiectului este determinată de necesitatea soluționării problemei sistemice ce afectează 85% din populația penitenciară și anume – <i>rata scăzută de antrenare în muncă a persoanelor private de libertate</i>. În ultimul deceniu, ponderea deținuților încadrați în muncă nu a depășit 18% din totalul deținuților. Conform situației din primul semestru al anului 2023, doar 1116 deținuți din totalul de 6084 deținuți erau antrenați în muncă. Circa 10% din totalul deținuților prestează muncă de deservire gospodărească în penitenciare (funcții finanțate din bugetul de stat), prin urmare, doar 8% din totalul deținuților sunt antrenați în muncă remunerată în baza contractelor de prestări servicii, încheiate cu persoanele juridice private ori cu întreprinderile de stat. Pentru comparație, în statele din vestul Europei, ponderea deținuților care muncesc variază între 50% și 80% (în Norvegia – 82%, în Olanda – 75%, iar în Germania – 50%). Lipsa oportunităților de angajare în câmpul muncii a deținuților constituie o problemă care are un șir de consecințe negative. În primul rând, „anii pierduți” în penitenciar reduc potențialul de resocializare al persoanelor condamnate, deoarece aceștia nu dezvoltă abilități de a-și câștiga existența în mod cinstit, prin muncă. În al doilea rând, excesul de „timp liber” reprezintă un teren fertil pentru proliferarea subculturii criminale și intensificarea violenței între deținuți. Reamintim că problema violenței și intimidării între deținuți în penitenciarele din Republica Moldova constituie de multă vreme o problemă serioasă, abordată de Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (în continuare - CPT) cu ocazia fiecărei vizite. În mai multe rapoarte de vizită, CPT a cerut autorităților naționale să ia măsuri hotărâte pentru a aborda această problemă.¹ Astfel, lipsa oportunităților de ocupare utilă a timpului petrecut în detenție, pe de o parte, constituie un impediment în realizarea scopului pedepsei penale, iar pe de altă parte, impune societății costuri duble (costurile de întreținere a unui sistem inefficient de executare a pedepselor penale și costurile aferente oportunităților pierdute din cauza capitalului uman irosit). Un alt raționament ce impune promovarea prezentului proiect de lege reiese din necesitatea de a asigura respectarea unui șir de recomandări și standarde internaționale privind tratamentul deținuților și regimul de activități. Așadar, <i>Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela)</i> prevede obligația instituțiilor penitenciare de a oferi oportunități

¹ Pct. 18 din Raportul CPT ca urmare a vizitei din 5 – 12 decembrie 2022 (<https://rm.coe.int/1680ac59d8>)

de muncă deținuților (Regula 4.2) și recomandă organizarea muncii în cadrul penitenciarelor într-un mod cât mai asemănător condițiilor de la libertate (Regula 99), astfel încât munca efectuată să mențină sau să sporească capacitatea deținuților de a-și câștiga onest existența după eliberare (Regula 98). *Regulile Nelson Mandela*, la fel, recomandă ca întreprinderile și gospodăriile în care muncesc deținuții să fie gestionate direct de către administrația penitenciarului și nu de contractori privați (Regula 100).

Recomandarea Comitetului de miniștri ai statelor membre ale Consiliului European referitoare la regulile penitenciare europene (REC (2006)2) prevede faptul că autoritățile penitenciare trebuie să depună eforturi pentru a oferi deținuților o muncă utilă, suficientă și corespunzătoare (Regula 26.2), cu sau fără concursul firmelor private, în interiorul sau în exteriorul penitenciarului (Regula 26.9).

În cadrul vizitei din 5 – 12 decembrie 2022, CPT a recomandat implicarea, cât mai activă, a conducerii penitenciarelor în organizarea activităților pentru deținuți. În acest sens, ar trebui să se asigure că toate persoanele deținute în penitenciar (inclusiv cele aflate în arest preventiv), petrec o mare parte a zilei (adică opt ore sau mai mult), în afara celulelor lor și au acces la activități, cum ar fi munca (de preferință cu valoare profesională), educație, sport și recreere/asociere².

Scopul general al prezentului proiect de lege este încadrarea în muncă a cel puțin 25% din totalul deținuților până la sfârșitul anului 2025 și, respectiv – a cel puțin 40% din totalul deținuților până la sfârșitul anului 2030. Pentru realizarea acestui scop, se propune eliminarea constrângerilor normative existente ce împiedică instituțiile penitenciare și agenții economici să creeze locuri de muncă pentru deținuți.

Cadrul normativ existent nu oferă înlesniri companiilor private, interesate să investească în spațiile sau utilajele de producere din penitenciare sau dispuse să angajeze persoanele deținute sau persoanele eliberate din locurile de detenție în afara penitenciarului. Suplimentar, termenul de închiriere a spațiilor destinate pentru activitate economică, care aparțin sistemului administrației penitenciare, este limitat la un an, condiție ce descurajează agenții economici din cauza absenței previzibilității în relațiile comerciale.

Astfel, se impune necesitatea operării unor modificări legislative care ar stimula investițiile și încadrarea în câmpul muncii a condamnaților din partea sectorului privat.

Totodată, analiza comparată a experienței altor țări a reliefat faptul că penitenciarele (de exemplu: Regatul Unit, Germania, Norvegia, Statele Unite ale Americii) achiziționează bunuri, lucrări și servicii de pe piața externă doar atunci când nu există capacitate de a produce bunurile, lucrările și serviciile respective în interiorul sistemului penitenciar.

În Republica Moldova, însă, situația este diametral opusă: procurările se fac conform procedurilor de achiziții publice, neexistând posibilitatea de a utiliza produsele obținute pentru a satisface cererea internă a autorităților contractante. Legislația actuală impune obligativitatea procurării produselor la prețul de piață, asigurând, în acest fel, cu venituri din surse bugetare operatorii economici furnizori de bunuri, lucrări sau servicii (inclusiv companiile „speculante”), descurajând, în același timp, implicarea deținuților în activități economice productive.

La fel, nu există niciun instrument de motivare a personalului penitenciar să mărească numărul de persoane deținute antrenate la munci remunerate, în condițiile în care, antrenarea propriu-zisă implică un efort administrativ suplimentar și consum intern de resurse, care și fără acest lucru sunt limitate.

Propunerile de modificare a unor acte normative reies din recomandările formulate în *Studiul privind activitățile economice în sistemul penitenciar din Republica Moldova (Ursula Smartt, Sorin Hadârcă, 2020)*.

Prin intermediul proiectului se propune atingerea următoarele obiective:

- majorarea numărului de persoane deținute, care vor fi antrenate în câmpul muncii;
- soluționarea problemei privind includerea perioadei de muncă remunerată a deținuților în stagiul de cotizare;
- atribuirea competențelor sistemului administrației penitenciare de a dispune și efectua monitorizarea electronică a deținuților;

² Pct. 50 idem.

- excluderea prevederilor ce limitează la un an perioada de locațiune/comodat a spațiilor pentru activități economice în cadrul penitenciarelor;
- crearea mecanismului de motivare a personalului de a implica deținuții în munci remunerate;
- limitarea cuantumului surselor financiare cu care se poate alimenta contul de peculiu, din surse exterioare penitenciarului.

3. Principalele prevederi ale proiectului de act normativ și evidențierea elementelor noi

Prezentul proiect propune un șir de modificări și elemente noi, după cum urmează:

1. Se propune completarea art. 36¹ pct. 4 din *Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi* cu lit. l), astfel încât activitatea orientată spre angajarea în câmpul muncii a persoanelor deținute sau a celor eliberate din locurile de detenție să se atribuie la categoria activităților de antreprenoriat social.

2. *Codul de executare nr. 443/2004* urmează a fi completat cu prevederi care să permită antrenarea în muncă a condamnaților în afara penitenciarului, cu aplicarea în privința acestora a monitorizării electronice, ceea ce va permite reducerea numărului de resurse umane implicate în asigurarea supravegherii deținuților în timpul muncii.

Concomitent, pentru motivarea condamnaților de a se angaja în muncă remunerată, se propune reglementarea condițiilor privind alimentarea contului de peculiu, utilizarea surselor financiare și transferul sumelor bănești altor persoane. La fel, se propune limitarea cuantumului surselor financiare cu care se poate alimenta contul de peculiu din exterior.

La fel, în vederea soluționării problemei privind includerea perioadei de muncă remunerată a deținuților în stagiul de cotizare, se propune ca pentru deținuții antrenați la munci remunerate, instituția penitenciară să rețină o sumă echivalentă cu cota contribuțiilor de asigurări sociale de stat, care se va transfera la bugetul asigurărilor sociale de stat pentru includerea perioadelor de muncă în calculul stagiului de cotizare.

De asemenea, în vederea creării mecanismului de motivare a personalului privind implicarea deținuților în munci remunerate, se propune instituirea unui fond de achitare a indemnizației lunare personalului penitenciar implicat în activități de antrenare a deținuților în munci remunerate, care se va suplini, în condițiile prevăzute de cadrul normativ care reglementează procesul bugetar, din reținerile din suma de contractului de prestări servicii (20% din suma achitată de beneficiarii de servicii).

La fel, urmează a fi instituită norma ce acordă posibilitatea instituțiilor penitenciare de a contracta prestatori de servicii, care să contribuie la reabilitarea persoanelor private de libertate, prin programe specifice, reieșind din nevoile individuale și de grup stabilite.

Reabilitarea deținuților este unul din obiectivele fundamentale ale executării pedepselor penale privative de libertate, care necesită o intervenție consolidată și focalizată din partea autorităților cu atribuții execuțional penale, pentru a asigura atingerea dezideratelor propuse în sporirea siguranței societății odată cu liberarea condamnaților din penitenciare. Din păcate, pentru a asigura o intervenție eficientă și de calitate, resursele disponibile în cadrul sistemului administrației penitenciare nu sunt suficiente. În prezent, în medie, asistența acordată condamnaților decurge după raportul 1-2 angajați la 300 de deținuți, ceea ce afectează mult eficacitatea intervenției acordate. Astfel, implementarea posibilității de a contracta servicii de reabilitare a condamnaților țintă (care prezintă un pericol social sporit și necesită activități de reabilitare mai consistente) va avea un impact pozitiv pe termen mediu și lung, ceea ce va contribui la asigurarea securității și ordinii în societate.

3. De asemenea, se propune reformularea în întregime a art. 12 din *Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare*. Articolul respectiv va stipula un termen de până la 10 ani de încheiere a contractelor de locațiune/comodat cu agenții economici care își asumă efectuarea investițiilor capitale sau altor îmbunătățiri ale bunurilor închiriate, în funcție de volumul investițiilor asumate. Pentru a asigura o abordare echitabilă și imparțială față de potențialii investitori, Administrația Națională a Penitenciarelor va emite reglementări referitoare la procedura negocierii și încheierii unor astfel de contracte, inclusiv corelarea volumului de mijloace investite cu termenul de locațiune/comodat și alte aspecte.

Totodată, se propune completarea *Legii nr. 300/2017* cu art. 46¹, prin care va fi instituit mecanismul de stimulare a angajaților din cadrul sistemului administrației penitenciare, pentru implicarea în domeniul angajării în muncă a deținuților.

Astfel, se propune instituirea în instituțiile penitenciare, în corespundere cu procedura reglementată la art. 43 din *Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014*, a Fondului de organizare a muncii penitenciare. Personalul instituțiilor penitenciare, care este implicat în activități de organizare a muncii condamnaților, suplimentar atribuțiilor de bază, cu excepția celor antrenați la lucrări de deservire gospodărească a penitenciarului, va beneficia de o indemnizație lunară, în modul prevăzut de ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor, din Fondul de organizare a muncii penitenciare.

4. Concomitent, în scopul facilitării integrării în câmpul muncii a condamnaților, acordării suportului suplimentar pe piața muncii, precum și în vederea încadrării legale a condamnaților în categoria beneficiarilor măsurilor ce țin de ocuparea forței de muncă, se propune completarea art. 23 alin. (3) și 36 alin. (2) din *Legea nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj*.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect de act normativ nu necesită cheltuieli imediate din bugetul de stat.

În partea ce vizează propunerea privind îmbunătățirea mecanismului de antrenare în câmpul muncii a deținuților, **impactul anual posibil constituie cca 1 mil. lei.**

Această sumă este calculată reieșind din faptul că, la etapa actuală, în cadrul sistemului administrației penitenciare se dețin cca. 5000 de persoane private de libertate. Numărul maxim anual de deținuți, care ar putea beneficia de încadrarea în câmpul muncii ar fi de cel mult 500 de persoane, ceea ce constituie 10% din numărul total de deținuți. Astfel, anual pentru un beneficiar costul serviciilor se estimează la 2000,00 de lei, respectiv costul total ar constitui 1 mil. de lei. Totuși, achiziționarea serviciilor se va efectua în funcție de alocațiile bugetare aprobate pentru anul de gestiune. Totodată, accentuăm faptul că, în mod prioritar, de o asemenea intervenție vor beneficia deținuții care prezintă indici scăzuți de reabilitare, iar programele uzuale nu ar avea un impact suficient pentru schimbarea comportamentală și reintegrarea în societate.

În partea ce ține de propunerea privind extinderea condițiilor de eligibilitate a condamnaților care vor putea beneficia de dreptul de deplasare neînsoțită în afara penitenciarului, impactul maximal se prognozează în sumă de cca 10 mil. lei, reieșind din următorul calcul: 1341 de persoane eligibile conform noilor reglementări (cu excluderea celor care au fost eligibili conform cadrului normativ existent) x 7400 lei (costul mediu al unui echipament de monitorizare electronică).

Cu toate acestea, achiziționarea dispozitivelor electronice se va efectua reieșind din limita alocațiilor bugetare aprobate.

Cât privește indemnizația lunară, achitată angajaților pentru antrenarea deținuților în muncă, aceasta va fi achitată în funcție de volumul mijloacelor acumulate în Fondul de organizare a muncii penitenciare.

Suplimentar, veniturile colectate anterior de instituțiile penitenciare, egale cu cota contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii nu vor mai fi transferate la bugetul de stat, ci la bugetul asigurărilor sociale de stat pentru includerea perioadelor de muncă în calculul stagiului de cotizare.

În partea ce vizează propunerile de modificare, formulate la *Legea nr. 105/2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj*, ce vor permite subvenționarea angajatorilor care angajează condamnații care execută pedepse privative de libertate, reieșind din prevederile art. 36 alin. (2) din *Legea nr. 105/2018*, impactul financiar estimat constituie aproximativ 6,5 mil lei:

271 (nr. persoane condamnate angajate în prezent) x 4000 lei (80% din 5000) x 6 luni = 6504000 lei.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Adoptarea proiectului de lege va impune ajustarea cadrului normativ conex la noile prevederi ale legislației în vigoare.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului de act normative

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției, la directoriul Transparența decizională, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a prezentului proiect, care poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-continuarea-elaborarii-proiectului-legii-pentru-modificarea-unor-acte-0>. Un anunț similar a fost plasat și pe platforma www.particip.gov.md.

Secretar de stat

/semnat electronic/

Ruslan LUNGU